

VILLANY *hárfa*

liturgia gitárral

Gyorgyovich Miklós NEM IS OLYAN KÖNNYŰ...

A *Gregorián és/vagy beat?* című írásom végén körkérdest intéztem olvasóinkhoz az iránt érdeklődve, hogy vajon találkozik-e könnyű műfajú zenével a liturgikus eseményeken, hogyan fogadja, és melyik stílus áll hozzá közel.

Számos anyagot kaptunk. A levélíróknak ezúton köszönjük, hogy vették a fáradságot, és rögzítették véleményüket. A válaszolóknak körülbelül a fele nő, fele férfi. Inkább az idősebb korosztályoz tartoznak, néhányuk fiatal, illetve középkorú. Kivétel nélkül értelmiségiek. Egy-két kivételtől eltekintve nem igazán zenészek, de zenekedvelők valamennyien.

Mindezt azért tartottam fontosnak megjegyezni előljáróban, hogy kitűnjék: nem kaptam egyetlen sort sem az egyházi zene hivatalos képviselőitől. Írt egy hegedűszakos pedagógusnő; külön köszönöm neki.

Vártam, hogy az új típusú dalok alkalmazása ellen tusakodó írás is érkezik, de nem ez történt. A válaszolók kivétel nélkül úgy vélekednek, *hogy helye van a liturgiákon mind az ún. komoly* (és hagyományos), *mind a könnyű* (új stílusú) *zenei műfajnak*, méghozzá akik kitértek az arányok kérdésére is, úgy fogalmaztak, hogy fele-fele arányban gondolják.

Hogy miért szeretik az új típusú dalokat? Mert tiszta szívvel énekelnek a fiatalok, „ezt látom az arcukról!” (Olgyay Györgyné); mert dalolásuk sok jó gyümölcsöt terem (Józsa Attila); mert a generációkat össze is kötheti: „Megújuló egyházunk – remélem – nem zárkózik el az egyházat továbbépítő ifjúságtól. Az Úr szereti őket!” (dr. Bóta Károlyné)

Van, aki úgy véli, hogy az egyházi zene alapjának a népénekek tekintendők (Árvey Zsolt), más szerint legyen ez a gregorián (Józsa A.).

A könnyűzenei műfajon belüli tetszési rangsorról már megoszlik a véleményük. Felsorolok ezekből néhányat: Magyar szerzők „gitáros” dalai, taizéi énekek, külföldi eredetű dalok (Balás Éva); népénekek, gregorián, gitáros zene, taizéi dalok (Árvey Zs.); taizéi dalok, magyar szerzők dalai, külföldről behozott dalok (Nagy Sándorné).

A válaszolók többsége kitér az igényesség kérdésére, arra, hogy kerüljük a dilettantizmust (Nagy S.-né), „*igényességet* mindenképpen elvárok, *nem elég* pusztán *őszintének lenni*” (Józsa A.), csak értékes zene kapjon teret a liturgiában (Árvey Zs.). Hogy miért térnek ki erre a kérdésre többen? Nagy S.-né így fogalmazza meg: „idegennek, tőlem távolállónak érzem a külföldi dallamokat, a magyarra fordított szövegeket pedig gyakran erőltetettnek, prozódiailag helytelennek, a zenéhez nem illeszkedőnek.”

Sokkal nehezebb kérdés kapaszkodókat találni azzal kapcsolatban, melyik zeneszám üti meg az egyházi zenére vonatkozó mércét; kiknek véleménye perdöntő ez ügyben. Levélíróink többféle kritériumot határoznak meg: Van, aki úgy véli, a legjobb szűrő az idő. Amelyik darab kiállja az idők próbáját, méltó arra, hogy elismerjék. (Gát Lászlóné) Mások valamiféle bizottság felállítását javasolják. Papok és világiak együttműködését javasolja Olgyay Gy.-né; dr. Olasz Zoltán kiegészítené az együttműködőket karvezetőkkel, a sok fiatal felkaroló plébániák papjaival, seminaristákkal, elkötelezett zeneszerzőkkel. Sasvári István csak az egyházzenei szaktekintélyek iránymutatására hagyatkozna.

Összegezve a beszámolókat megállapítható, hogy akik hangot adtak véleményüknek, azok *jó szívvel fogadják* az új típusú zenedarabokat, *igényességet várnak* el a zeneszerzőktől és a szövegíróktól, de szeretnék azt is, ha valamilyen *szelektálás* előzné meg az egyes dalok nyilvánosságra kerülését.

A körkérdés összeállítása óta eltelt időszakban magam is végeztem egy kis felmérést a *Hozsanna* és az *Áldjad én lelkem az Urat!* (ún. *Sárgakönyv*) dalai körében.

Úgy gondoltam, hogy a legegyszerűbb elemzést végzem el kiindulásképpen. A szerint vizsgáltam az énekgyűjteményeket, hogyan oszlanak meg a dallamok dúr és moll-jelleg szempontjából. Ha ugyanis az örömhírt tolmácsolják, akkor a vidámságnak kell dominálni dallamanyagukban, amelyet a dúr-jelleg

képvisel inkább. Úgy találtam, hogy a Hozsanna énekei között 50–50% a dallamok aránya, az új típusú dalok körében pedig 56–44% a dűrjellegűek javára. Tudom, hogy túlságosan elnagyolt volna messzemenő következtetéseket levonni ebből a megállapításból, mégis elgondolkoztató, mi az oka annak, hogy énekeink – közöttük nagyon szép dallamúak is – ekkora arányban árasztanak melankóliát. Egyik budapesti katolikus hírlevélben jelent meg a következő tartalmú néhány sor: Kislányom a feltámadási körmenetről hazatértünkkel megjegyezte: Apa, az elhangzó dalokat más szöveggel akár temetési meneten is énekelhettük volna.

Külföldiek említik, hogy miséinken nem könnyű felfedezni a szent cselekmény örömét.

Semmiképpen nem tudtam elemzés közben a szövegekre koncentrálni, mégis az a benyomásom támadt a két könyv átfutása során, hogy mindkét könyv dalainak a szöveganyaga mély érzésekről árulkodik. Általában szépek ezek a szövegek. Talán az a nagy különbség közöttük, hogy *más és más életérzésről* árulkodnak. A *Hozsanna* dalszövegei inkább a hűség, a kompasszió, a tisztelet hangján szólnak, olykor igen veretesen, olykor a mai szófordulatoktól igen eltérő megfogalmazásban; az *Áldjad én lelkem az Urat!* dalai pedig szinte egyöntetűen a dicsőítés, az imádat hangján szólnak, az Énekek Éneke és a zsoltárok világát, stílusát, hangvételét idézik.

Fenntartva korábbi megállapításaimat (*Távlatok* 34. száma), még néhány gondolattal kiegészítem őket:

- Ha szeretnénk rendezni sorainkat egyházzenei területen, akkor a következő nehézségekkel kell számolnunk.
- Igen nehéz azt megállapítani, hogy egy szerző kókler-e, avagy hiteles.
- (Ízlésekről nehéz beszélni, hiszen mindenkinek más élményei vannak.)

A zeneszerzés és szövegírás nem csak ihlet kérdése, hanem mesterség is (valahogy úgy, mint az egyház, mely nem csak Isten országa, hanem intézmény is). Ezt azért említem, mert az *Áldjad én lelkem az Urat!* bevezető szövegének egy részével nem lehet egyetérteni.¹ Éspedig azért nem, mert a szövegek tetemes része idegen szöveg fordítása; az ihlet és mesterség kettőse ezekre még fokozottabban fennáll a kétszeres nehézség miatt: megfelelő-e az eredeti szöveg, s jó-e a műfordítás.

Igaza van dr. Olasz Zoltánnak: „egyszer csináljunk meg valamit jól, de utána ne nagyon változtatgassunk rajta.” Erről van szó. De hogy jó legyen valóban az a valami, ehhez kell egy szeretettel segítő zsűri, hogy utóbb már ne kelljen változtatgatni semmit.

Addig pedig marad a lelkiismeretes képzés és önképzés, az ihlet mellett a mesterségbeli ismeretek fejlesztése azzal az alázattal párosítva, mely bármelyik igényes lap szerkesztőire vonatkozik: minden íráson lektor és cenzor is dolgozik a szerzőn kívül, mielőtt a nyilvánosságra kerül. Az egyházi zenének is szüksége van erre.

Távlatok / 39. – 1998. húsvét, Kultúra és élet
(http://www.tavlatok.hu/49_elottiek/tavlatok39.htm)

¹ Nagyjából azt fogalmazza meg, hogy istenszeretettől ihletett dalok lévén a kötet darabjai nem bírálhatók, hacsak nem rosszindulatból.